

Otakar Šámal OŠ2

1926 – 1997

Otakar Bedřich

2. listopadu 1926 - 28. října 1997

Důvodů, které vedly Otakara Šámala, mého dědu OŠ1, k poměrně brzkému sňatku s Marií Hradilovou, mojí budoucí babičkou, se už s určitostí nedopátráme. Zcela jistě to nebyla z jeho strany nějaká vypočítavost, protože babička pocházela z poměrů nijak zvlášť majetných a s nějakým v blízké budoucnosti zděděným zámekem také nemohla počítat. Kde a za jakých okolností se potkali, to nám rovněž už zůstane navždy utajeno. Já si myslím, že za jejich sňatkem stály důsledky světové války.

Jen si to představte. Ve Staré Vsi žije velká rodina řídicího učitele. Maminku již nemají, ale úspěšně ji nahradila otcova druhá manželka. Děti se postupně osamostatňují, odcházejí z domova, těšíce se na rodiny vlastní. Ale také na návraty do míst, která jim tolik přirostla k srdci a kde by v budoucnu rády potěšily maminku malými vnoučaty. Otakarovi však válka všechny tyto představy nemilosrdně zničila. Domov ve staroveské škole už není jejich, dva bratři nenávratně zmizeli v děsu války, další dva pomáhají nové republice zavést státní správu na Slovensku, Oldřich po návratu z legií zůstává v Praze a Antonie, ta vždy pevná jistota, se vrátila do míst svých studií, do Brna. Nejmladšímu Otakarovi sice v Hranicích zůstává stejná, ne-li větší jistota, nevlastní maminka Juliana, nicméně to asi Otakarovi nestačí, jistě touží po vlastním životě, po životě, jehož běh by řídil on sám, ale přitom zůstává v Hranicích osamocen. Jistě, má zde přátele, známé, ale to je k plnému životu málo. A tak když se seznámí s o dva roky starší Marií Hradilovou, jejíž velká rodina jej vzápětí přijme do svého středu, neváhá a koncem roku 1922 si Marii bere za manželku. Bohužel, jejich svatební fotografie či jiná z té doby se nedochovala.

Trvalo to však další čtyři roky, než se jim narodil syn Otakar. Jeho maminka Marie byla podle vzpomínek jejich současníků nesmírně mírná, pracovitá a laskavá žena, bohužel však nepříliš pevného zdraví. I to bylo nejspíše jedním z důvodů, proč zůstal syn Otakar jejich dítětem jediným.

OŠ2 (vlevo) s bratrancem Slávkem (Ladislavem), synem Oldřicha Šámala, asi 1930

Otakar Šámal OŠ2

O dětství svého otce, Otakara druhého, jak jej někdy v žertu nazývali dospělí z okolí, nemám příliš informací. Zcela určitě však prožil dětství šťastné, stejně jako pozdější léta, kdy z něj vyrostl spíše introvert se silnou vazbou na maminku Marii. Podle fotografií i různých vyprávění byl jako kluk spíše drobnější konstituce, který si z dětství přinesl chronický zánět průdušek, se kterým zápolil po celý svůj další život. Jak již víme z vyprávění o jeho tetě Antonii, byla s ním dokonce na tehdejší dobu nevídaném zájezdu u moře v Jugoslávii, právě z titulu blahodárného působení mořského vzduchu na Otošovo dýchací ústrojí. Právě tak totiž říkali malému Otakarovi rodiče, jeho blízcí i známí. Jak jsem již dříve napsal na stránkách této kroniky, díky malé invenci jak Otakara ze Staré Vsi, tak i jeho syna při vybírání křestního jména pro svého potomka, byl jsem nucen přidělit nám všem přezdívky a svého otce, nechťc jej nazývat Otošem, jsem pojmenoval OŠ2.

OŠ2 byl nejspíše úplně obyčejný kluk s nic moc školním prospěchem, který běhal s ostatními po okolí břehů říčky Veličky, večer přišel domů celý špinavý, zhltl večeři a s knížkou šel na kutě. Záhy se v něm však objevil hudební talent, který rozvinul do v rodině nebývalých rozměrů. Kde či lépe po kom se tento talent vzal? Snad po pradědovi Františku Xaverovi? Jistě si vzpomínáte na chorálního a varhaníka v pražském Emauzském klášteře a pozdějšího regentschoriho v Mladé Vožici! Či snad po svém dědovi Bedřichovi, takto řídícím učiteli a regentschorim ve Staré Vsi? A jak píše OŠ1 v úvodu vyprávění o své sestře Antonii, tetě OŠ2, i ona hrávala na piáno, stejně jako její bratr František, který navíc uplatnil svůj hudební talent při hře na varhany ve staroveském kostele.

Podle Gustava Oplustila, bratrance OŠ2, chodil OŠ2 „hrávat k Heiderovi“. Kdo ale byl onen Heider?

Rudolf Heider (1891-1981) byl hranický hudební skladatel, pedagog a ředitel Smetanovy hudební školy v Hranicích v letech 1941-1948.

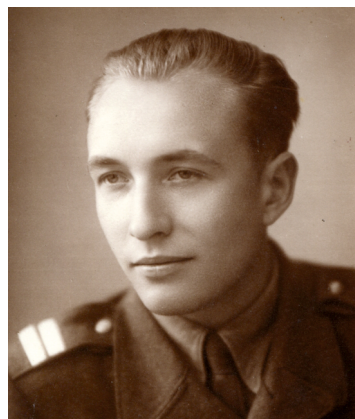
V roce 1948 byl okresním akčním výborem z vedení hudební školy vyhozen a z Hranic odešel.

Zdroj: Václav Bednář, Milan Golda, Hana Svobodová, Osudové osmičky 20. století v Hranicích, 2008

Buď jak buď, OŠ2 rozvinul své první dětské brnkání ve schopnosti nikoliv snad mistra hry klavírní, na to možnosti jeho učitelů v provinčních Hranicích nestačily, ale ve zručné muzikantství, podpořené dobrou znalostí hudební teorie a také v aranžérské schopnosti. To vše postupně zúročil hrou v různých studentských kapelách či později během povinné vojenské základní služby (od 1. 10. 1948 do 1. 10. 1950) vedením velkého bigbandu, který měl stejné obsazení jako tehdy populární Orchestr Karla Vlacha, tedy šestnáct muzikantů i s kapelníkem. Více než rok, strávený v armádou zabraném horském středisku na šumavském Špičáku, kam jezdila za rekreací či spíše za nezřízenými pitkami tehdejší nová poúnorová nejvyšší armádní generalita, popisoval otec jako jedny velké pohodové vánoce. Večer musela kapela hrát k tanci a pít často primitivům ve vysokých vojenských funkcích; docela kladně však vzpomínal na návštěvy budoucího ministra národní obrany Ing. Lomského, který byl v tu dobu vysokým velitelem v Sušici a který po nesouhlasu s okupací Československa v srpnu 1968 byl z armády vyhozen. Nepsaná pravidla tanečních večerů nařizovala hrát zdarma jen do půlnoci, poté se hrálo výhradně na přání a za peníze. Mezi koho všeho se poté výdělek dělil, to nevím, ale určitě byli zájemci i mimo orchestr. Dopoledne kapela vyspávala, odpoledne zkoušela nejnovější kousky, odposlechnuté především z rádia Armed Forces Network z Mnichova pro americké vojáky, umístěné tehdy na základnách poblíž železné opony. OŠ2 rozepsal aranže a večer se již nejnovější slágy hrály. A hrály se těm, kteří sice horovali pro nové východní pořádky, ale zábavu vyžadovali západní, stejně jako úroveň svého vlastního života. Klukům z kapely denní záprah ani moc nevadil, vždyť místo obrany socialismu někde v bahně vojenských výcvikových prostorů dělali to, co je nejvíc bavilo, hráli ve velké kapele a především, hráli milovaný swing. A jako vedlejší produkt si ještě ušetřili docela slušné peníze.

Ti, kteří je obratem proměnili na cokoliv hodnotného, dobře udělali. Naopak spořivci prodělali vše, protože o tři roky později ještě v sobotu večer dne 30. května 1953 v rozhlasu se tehdejší prezident Zápotocký v rozhlase zaklínal tvrzením, že se žádná měnová reforma nepřipravuje a současně hřímal o americkém imperialismu, kterak tento ohrožuje světový mír a ožebračuje dělníky, odsoudil nenávistnou propagandu kapitalistů, jimž se rozpadá hospodářství pod rukama a roste počet nezaměstnaných za hranicí bídy. Naopak náš lidově demokratický systém zajišťuje všem pracujícím stále se zvyšující životní úroveň. Naše měna je spolehlivá, podložená zlatem a jinými aktivy

Otakar Šámal OŠ2

československé státní banky, naši pracující nesmí podlehnout štvanci světového imperialismu a naopak v čele se Sovětským svazem dále budeme poctivě pracovat k posílení mírového tábora socialismu. Blablaba, lež jako věž, celý projev je na internetu nebo v archivech.

A v pondělí se již měnily úspory do 300,- korun v poměru 1 : 5 a částky vyšší 1 : 50. Ožebračeny byly tehdy především chudší vrstvy, mající na svých účtech či doma v kredenci pouhých pár tisícovek často dlouholetých úspor a kterým po reformě zůstalo jen pár drobných. Největší loupež v dějinách našich zemí.

Byla to zvláštní, přímo šílená doba. Vrcholí komunistická zvůle po únoro-vém puči, stovky poprav v politických procesech, desítky tisíc doživotně či na desetiletí odsouzených nevinných lidí, jejich rodiny zbaveny cti, majetku, zaměstnání, násilím přestěhovány do nejnuznějších příbytků. Akomunistické špičky na pozadí toho všeho si užívají veškerého přepychu, který jim byl do té doby odepřen, který ale vytvořili a zaplatili právě ti, kterým soudruzi zničili životy. Představíme-li si v tomto kontextu působení OŠ2 na šumavském Špičáku, může nás napadat ledacos. Musíme mít ale na paměti, že byl v tu dobu vojákem základní služby a odmítnutí nepřipadalo v úvahu. Navíc kluci v kapele byli mladí, přežili válku a politiku často až tak neřešili. Byli rádi, že mohou hrát.

Matně si pamatuji ještě z Hranic, že otec chodíval koncem 50. let o sobotách hrávat na různé taneční zábavy či plesy především do hranické sokolovny a nebo také do lázní do Teplic. Byl to jistě velmi slušný přivýdělek, pamatuji si však také matčiny časté nesouhlasné připomínky. Čeho konkrétního se týkaly, tomu jsem tehdy neporozuměl. Vedly však k tomu, že se otec tak říkajíc naštvál, zatvrdil a na živě hranou hudbu v podstatě zanevřel. Po přestěhování se do Olomouce již prakticky nikdy nevzal žádný nástroj do ruky, natož aby si šel někam zahrát třeba jen tak pro radost. Osobně jsem jej viděl hrát jen jednou, pokud mne paměť neklame, tak v roce 1968 při návštěvě strýce Slávka u něj doma v bytě na Staro-městském náměstí (tehdy to nebyla honosná adresa jako dnes, v roce 2022, spíše naopak), kdy v povznesené náladě předváděl ekvilibristické kousky při hře na klavír. Nic uplynulými léty nezapomněl a čišela z něj při tom nezměrná radost. Myslím, že od hranických dob to bylo poprvé a také naposled.

Vraťme se však z hudebních sfér do roku 1951, kdy se 28. dubna v draho-tušském kostele sv. Vavřince konala svatba mých budoucích rodičů Heleny Niesnerové a Otakara Šámala. Zúčastnili se jí skoro všichni příbuzní z obou stran, takže to byla docela velká svatba, kterou si zanedlouho zopakovala maminka sestra Marie se svým přítelem Vladimírem Zubrem. Nějakou dobu to trvalo, ale 8. srpna 1953 jsem se narodil já. Bude-li laskavý čtenář chtít, na dal-ších stranách se toho o mých rodičích i o mě dozví docela dost, protože není možné předkládat čtenáři vyprávění, byť poněkud nesouvislé, o sobě a přitom vynechat rodiče, se kterými byl můj život dlouhou dobu provázán.

Otakar Šámal OŠ2

Hranice, Teplická 73, první patro, rok 2013.
Vlevo kuchyně, vpravo ložnice.

Tady jsme bydleli v podnájmu u paní Vinařové na tehdejší ulici Sovětské armády číslo 73 (předtím i dnes ulice Teplická), do kterého mě šťastní rodiče přivedli či spíše přivezli v polovině srpna 1953.

Vánoce 1953

Helena Šámalová a OŠ3
ve svém prvním vozidle
(předjaří 1954)

Pozinkovaná plechová vanička se používala kromě koupání malých dětí také k praní prádla a mnoha dalším účelům. (1954)

Návratem ze základní vojenské služby a následující svatbou s Helenou Niesnerovou skončilo Otakarovi Šámalovi OŠ2 dosavadní bezstarostné mládí. Zda chtěl či nechtěl, musel se jako každý definitivně společně s ostatními vřadit do zástupu těch, kteří řečeno s biblí “v potu tváře dobývají chléb svůj.” Na nějaké pracné dobývání neměl OŠ2 konstituci, byl spíše salónní typ a tak o jeho směřování bylo už dávno rozhodnuto přihláškou ke studiu na obchodní akademii v Přerově. Měl tu smůlu, že do jeho nejlepších let dospívání zasáhla 2. světová válka, postupné uzavírání středních škol, nejružnější zákazy v kulturní oblasti a od poloviny roku 1944 bylo vyhlášeno totální válečné nasazení v Protektorátu Čechy a Morava. V tu chvíli měl OŠ2 za sebou tři ročníky obchodní akademie a maturitní čtvrtý v nedohlednu.

Místo do školních lavic byli studenti umístěni na všemožná pracovní místa po okolí. OŠ2 byl zařazen do cukrovaru v Prosenicích a poté od počátku roku 1945 byl přidělen k hranické pokrývačské firmě Augustin Tyalík, která koncem války opravovala především v Ostravě střechy, poškozené spojeneckými nálety (viz také dopisy mezi sourozenci Šámalovými z posledních dnů války). OŠ2 tedy denně dojížděl vlakem do Ostravy a na těchto opravách se přímo podílel. Podrobnosti však neznám. Augustin Tyalík byl nejspíše německé národnosti, protože ihned po skončení války byl internován společně s mnoha jinými hranickými Němci (zvěrstva, která se v těchto internačních táborech děla a ve kterých v rolích trýznitelů byli Češi, jsou popsána například v knize Jiřího J. K. Nebeského Příběh lágru, Internační tábor a perzekuce Němců v Hranicích (1945–1946)). Ve výše citovaných dopisech je uvedeno, že firma, ve které je OŠ2 zaměstnán, likviduje. Podrobnosti opět neznám, každopádně OŠ2 ve svých pozdějších oficiálních životopisech uvádí, že u této firmy vykonával až do 1. 6. 1946 účetnické práce. Možná šlo opravdu o nějaké závěrečné práce při likvidaci firmy, nevím.

Do školních lavic se OŠ2 vrátil, možná tak trochu symbolicky, patrně na podzim roku 1945, aby maturitu složil na jaře roku 1946 na obchodní akademii v Přerově. Na tu se nejspíše připravoval, jsa současně zaměstnán u zmíněné firmy. Zase na tomto místě musím konstatovat, že podrobnosti neznám. Každopádně od 15. 8. 1946 nastoupil OŠ2 do nového zaměstnání, a to jako úředník Spořitelny v Hranicích. Tomuto bankovnímu ústavu zůstal věrný až do 30. 9. 1960, byť od 15. 7. 1958 již coby revizor v Olomouci. Toto období podrobněji popíšu v části kroniky, ve které laskavému čtenáři předložím životní osudy své a kde se budou, zcela logicky, příběhy všech tří po sobě jdoucích Otakarů Šámalů prolínat. Dne 1. 10. 1960 nastoupil OŠ2 jako technický úředník do tehdy jistě největšího podniku na Olomoucku, do Sigmý Lutín. V průběhu let se měnily názvy i struktura firmy, otec však celou tu dobu pracoval na dokončování a uvádění velkých investičních celků do provozu. Do důchodu odešel dne 31. 1. 1987 jako vedoucí oddělení kompletace průmyslových čerpacích stanic.

Jak nejlépe popsat téměř padesát let manželství mého otce Otakara a matky Heleny v šedi budování socialistické společnosti, ve kterou především maminka moc nevěřila. Snad stejně jako celé to nešťastné čtyřicetileté období od roku 1948 do roku 1989, ve kterém prožili svá nejlepší léta a ty slibované světlé zítřky se ne a ne dostavit.

Jejich začátky v Olomouci nebyly nijak slavné. Otcovy příjmy v prvních letech v Sigmě nebyly zrovna vysoké a maminka rok po přestěhování nepracovala. Byl to jakýsi její (samozřejmě nikterak chytrý) protest proti změně jejich působiště. Nechtěla vzít na vědomí, že způsob života, jaký vedli v Hranicích, by neodvratně dospěl k jejich rozchodu. Nechtěla se vzdát známých míst či lidí a měla obavu, co že ji čeká tam kdesi v neznámém světě. Otec vcelku trpělivě čekal na změnu v jejím nazírání a tak když maminka nastoupila 30. 9. 1961 na vkladové oddělení olomoucké spořitelny, rodinné poměry se zlepšily. V polovině roku 1964 opustili byt v pátém patře na Šmeralově ulici a přestěhovali se na tehdejší dobu do skvěle vybaveného panelákového bytu, který otec získal jako pracovník Sigmý. A dál už to bylo jako ve většině tehdejších mladých rodin. Starost o děti,

Otakar a Helena Šámalovi
Karlovy Vary, okolo r. 1970

v jejich případě jen o jedno, zato prý o pořádné kvítko, postupné vybavení bytu, dovolené však výhradně tuzemské (u moře v Jugoslávii byli poprvé a naposled v roce 1988, předtím dvakrát na rekreaci ROH v Bulharsku), často v českých lázních, později většinou “na Valachách” v oblasti Karolinky či Velkých Karlovic, kam jezdívali otcovi rodiče už kdysi dávno za první republiky a jinak po většinu roku televizní kultura, jednou či dvakrát měsíčně zpestřená návštěvou olomouckých divadel. Záliby neměli prakticky žádné, trochu četba, otec poslechl vážné hudby z gramofonových desek (čím byl starší, tím hůře slyšel a hlasitá hudba zase podněcovala matčinu nevraživost) a tak běžná starost o domácnost vyplňovala takřka všechnen jejich volný čas. Navenek však udržovala maminka povědomí o jakémisi vyšším standardu rodiny, a to především oblečením jak svým, tak částečně otcovým. Mě už se nějaká častější obměna šatníku příliš netýkala, často jsem nosil věci tak dlouho, až ze mě tak říkajíc spadly nebo jsem z nich vyrostl. Automobil nikdy neměli.

Zlomovým byl pro celou společnost i pro naši rodinu rok 1968 a především období, které následovalo a které soudruzi nazvali normalizace. Období, ve kterém po jakémisi nadechnutí, předem odsouzeném k nezdaru, se lidé opět stáhli do sebe a když už s nadšením nepodporovali moskevské vládce a jejich zdejší pohůnky, tak alespoň byli zticha. Nové posrpnové komunistické vedení se však nespokojilo jen s každodenní atmosférou strachu ze zbraní sovětských okupantů a vymyslelo věc přímo ďábelskou. Stranické prověrky.

Jaký to paradox. Na jaře roku 1968 měli tehdejší nejvyšší stranický šéf Dubček a spol. mezi lidmi neuvěřitelnou důvěru už jen proto, že se odvážili naznačit, že ten nenáviděný, z východu nám vnucený tuhý socialismus by možná šel dělat i trochu snesitelněji. Na druhou stranu zastával Dubček koncem padesátých a počátkem šedesátých let nejvyšší stranické funkce, byl například krajským tajemníkem v Bratislavě. Bráno z dnešního pohledu, Dubček v žádném případě nebyl nějaký hodný strejda, přinášející lidem demokracii. To slovo komunisté bytostně nenávidí dodnes. Dubček byl a zůstal přesvědčeným komunistou, pouze si v šedesátém osmém v boji o moc vsadil na špatného koně a prohrál. Měl však štěstí, vítězná garnitura už své stranické oponenty nepopravovala, pouze je bez milosti odsunula na okraj společnosti.

Počátkem 70. let 20. století lidé začali žít své vlastní životy bez zájmu o vnucované jim teze normalizace a byli ochotni je nikoliv vzít za své, ale jen je jakoby přiznat pod tlakem politických pohovorů či jak se tehdy říkalo, prověrek. Tyto prověrky se samozřejmě týkaly především straníků, ale prošli jimi v nejrůznějších podobách i nestraníci. Přinejmenším tak, že byli nuceni sepsat podle zadané osnovy své životopisy, ve kterých nesměla chybět pasáž o postoji k okupaci země sovětskými vojsky, pardon, co to píšu za hlouposti, o postoji k bratrské pomoci spřátelených vojsk (tak se tomu tehdy říkalo) a samozřejmě potvrzení souhlasu s novou politikou strany. Záporný postoj znamenal vyhazov ze zaměstnání a jistotu zápisu do seznamu nepřátel socialismu.

Lidé od sebe vzájemně opisovali fráze plné blábolů a chvalozpěvů na způsob, jakým to teď strana skvěle vede, upravovali, vymýšleli jiné slovosledy, jen aby uspokojili požadavky kádrových pracovníků. Někteří to splácali tak, aby si co nejméně zadali, jiní to doslova opsali od souseda, pro jistotu ale z jiné firmy. Samozřejmě, že tento postup se vyžadoval především od tzv. inteligence, těžko chtít takovýto životopis od kopáče nebo dělnice někde na pásové výrobě. Tomu kopáči krumpáč už těžko mohl někdo vzít a poslat jej tak společensky ještě níže.

Daleko tvrdší však byly stranické prověrky u samotných členů strany. Komise prověřovaly postoje straníků za tzv. pražského jara, při a po příchodu sovětských vojsk, každý straník musel podepsat souhlas se vstupem vojsk Varšavské smlouvy na naše území, posuzovaly nejrůznější udání, za kterými byly kolikrát jen špatné lidské vlastnosti a rozhodovaly, kdo bude ze strany vyloučen, kdo vyškrtnut, komu bude členství zrušeno a kdo byl jen pomýlený a včas pochopil, kudy vede správná cesta. Prostě vytahovala se špína, lidmi cloumaly vzájemné antipatie a také se hledaly cesty, kudy z tohoto hnusného soukolí uniknout. A OŠ2 byl členem jedné takovéto komise, byť co by nestraník jen za odbory, čímž chtěla strana dodat zdání jakési nadstranickosti, a tedy byl tam tak říkajíc do počtu. Tady je ale nutno hledat jeden z důvodů, proč jsem tenkrát několik let s otcem nepromluvil kloudného slova. Doba to byla hnusná, rozdělovala jak vidíte nejen společnost, ale i lidi nejbližší. Neuplynulo však ani patnáct

let a také já jsem, byť zcela nedobrovolně, spadl do menšího ze soukolí tohoto odporného mlýna, nazývaného Socialistický svaz mládeže, ze kterého jsem po nějakém čase, naštěstí, vylezl jen s několika boulemi na duši. Však uvidíte.

Tuto dobu však daleko víc odnesl můj otec. Introvert, jako byl on, v sobě ukládá všechny jemu do cesty kladené překážky či příkoří. Zůstávají v něm, přemílá je v sobě, trápí se, jeho organismus pak časem reaguje větším či menším poškozením některé své části. Jak už víte, otec byl jedním z mnoha, kteří zodpovídali za řádné dokončení a spuštění velkých investičních celků v naší zemi, majících něco společného s čerpáním vody. Východoslovenské železářny Košice, Sigma Závadka nad Hronom, Slovnaft Bratislava, elektrárny Tušimice, Počerady, vodní dílo Želivka a mnoho dalších míst, jejichž výstavbu spoluzajišťoval a na kterých strávil řadu času. K tomu si přičtete další všemožné stresy té doby a otec najednou zjistil, že ve svých pětácti letech má poměrně silnou cukrovku. Zpočátku ji udržoval v přijatelných mezích dietní stravou, později léky a nakonec inzulínem.

Čas běžel, dobu soudruzi znormalizovali, lidé si zvykli na obludná, technicky zastaralá nákladní auta sovětské armády, projíždějící městy tam a zpět, na neustále přelétávající vrtulníky například nad Olomoucí, na doslovné nájezdy paniček sovětských důstojníků do českých obchodů, pro železničáře se staly normálními vojenské transporty. Naučili se odfiltrovávat trvalou a často stupidní propagandu v rozhlasu či televizi, v novinách četli povětšinou jen poslední stránku se sportovními zprávami. Číst zbytek, to byla naprostá ztráta času, protože například referát osoudružské návštěvě nějakého potentáta sprátelené, socialismus budující země (čti většinou teroristy) odkudsi z africké pouště zaplnil celou přední stranu a další dvě byly věnovány popisu skvělých vzájemných vztahů. Nemožnost bezproblémového cestování (a do tzv. kapitalistických zemí to pro obyčejného člověka bylo opravdu téměř nemožné) vedla k jinde nevídanému rozmachu chataření či chalupaření. Sem lidé utíkali před šedou realitou a často zde trávili nejen víkendy, ale i celé své dovolené. Doba byla stále stejně hnusná a k roku 1989 směřovala jen velmi pomalu.

V roce 1983 šla moje matka Helena Šámalová do důchodu, zůstávala však ve spořitelně dál jako tzv. pracující důchodkyně a definitivně přestala pracovat v roce 1986. Otec Otakar Šámal OŠ2 odešel do důchodu počátkem roku 1987 a i když vždy tvrdil, že nezůstane pracovat po svých šedesátých narozeninách (kdy se tehdy odcházelo do důchodu) ani den, opak byl pravdou. Na různé zkrácené úvazky pracoval dál a po roce 1989 dával své zkušenosti a především kontakty ve prospěch firmy, kterou založil otcův kamarád a ředitel bývalého otcova útvaru z mezitím rozpadnutšího se mamutího podniku Sigma se sídlem v Lutíně. Firma, která byla založena za peníze podobně zaměřené společnosti z bývalého Sovětského svazu a která se zabývala především obchodem v oboru čerpací techniky v zahraničí. Myslím ale, že především sloužila partě kamarádů k pohodlnému dožití do důchodu. Dnes již dávno neexistuje.

Bohužel, na počátku 90. let onemocněla maminka nemocí tlustého střeva, které jí bylo v průběhu šesti operací postupně odebíráno, až nemoc vyústila ve více než rok trvající vývod. Její léčba však byla veskrze úspěšná a po poslední operaci, při které lékaři provedli zanoření stomie, se její zdravotní stav vrátil prakticky do normálu. Mluvím však o zdravotním stavu fyzickém, nikoliv duševním. Maminka vždy byla tak trochu jiná než ostatní, nejlépe tomu snad odpovídá slovo excentrická. Projevovalo se to třeba v jejím často afektovaném chování nebo, a to hlavně, v přehnané obavě o její zdravotní stav. Jejím postupně vypěstovaným ideálem byla, při sebemenším problému, hospitalizace v nemocnici, kde by měla po celých 24 hodin k dispozici tak říkajíc “po ruce” odborný personál, připravený řešit každický její problém a bohužel, i rozmar. Skutečné a velké problémy s tlustým střevem tento stav značně zhoršily a navíc byly podporovány některými nesvědčitými lékaři, kteří, aby vyhověli naléhání pacientky a “měli od ní klid”, ochotně jí předepisovali silné zklidňující léky. Samozřejmě, že po čase se na nich maminka stala závislá a spirála se jen zrychlovala. Protože nějaká trvalá hospitalizace nebyla možná, byť o ni sebevíce usilovala, vyřešila si to po svém. Od svých přibližně 60 let začala svůj život trávit prakticky celý v posteli, snažice se okolí přesvědčit o svém tragickém zdravotním stavu. Marné bylo jakékoliv přesvědčování o opaku, ona přece nejlépe ví, jak na tom je.

Tyto problémy se samozřejmě podepsaly ve velké míře i na otci. Starost o manželku, věčné návštěvy lékařů nejrůznějších specializací, obavy z vývoje jejího zdravotního stavu, k tomu jeho stále se zhoršující cukrovka, špatný zrak a co nejhoršího, diagnostikovaná rakovina tlustého střeva, jej přinutily definitivně opustit jakoukoliv práci. Nějakou dobu se pohyboval mezi domovem, kde mu ale manželka jeho úděl nijak neulehčila, vynucující si především péči o sebe, a nemocniční hospitalizací.

Otakar Šámal, OŠ2, zemřel po více než dvouletém boji s rakovinou tlustého střeva dne 28. října 1997 v nemocnici v Moravském Berouně.

Po otcově úmrtí jsem musel řešit, co s maminkou. Její mysl se dostala do stavu, ve kterém vyžadovala když už ne nemocniční hospitalizaci, tak alespoň trvalou pozornost někoho ve svém okolí. Ale k tomu, aby se dostala na nemocniční lůžko, dovedla být velmi přesvědčivá, řekl bych až odhodlaná a lékař, zasahující u ní doma, často dle popisovaných příznaků neviděl jinou možnost než hospitalizaci, z pohledu maminky pokud možno co nejdelší. O tom, že její organismus byl i přes přestálé břišní operace ve velmi dobrém stavu svědčí, že když jí byl po nešťastném pádu voperován umělý kyčelní kloub, odmítala spolupracovat při rehabilitaci. Přesto se záhy postavila na nohy a bez problémů opět mohla chodit, samozřejmě za neustálých nářků na svoji nemohoucnost. Na téma maminka a její pobyty v nemocnici bych zde mohl popsat několik stran s málo uvěřitelnými, a přesto pravdivými historkami. Nerad bych však, aby ve čtenáři vznikl dojem, že jsem se o ni nedobře staral. Opak je pravdou.

Celá dlouhá léta po úmrtí otce jsem prakticky stále řešil nové a nové situace, vznikající z výše popsaných důvodů. Protože nebylo možné, abych s ní doma trávil veškerý čas, najal jsem paní s širokou a otevřenou duší, bývalou zdravotní sestřičku, která chodila mamince nakupovat, poklidila či s ní šla na procházku. Paní sice dostávala velmi dobře zaplacení, ale její přínos byl k nezaplacení. I tak jsem téměř denně na Dělnickou zaskočil zkontrolovat situaci a věřte, že po některých návštěvách bych návštěvu specialisty na lidskou duši potřeboval spíše já.

Situace se však stále zhoršovala. Vše vyvrcholilo opakovaným nebezpečným úrazem, po jehož ošetření jsem byl nucen umístit na počátku zimy roku 2002 maminku do malého vesnického domova důchodců v obci Ludmírov. Na straně jedné s těžkým srdcem, že zde nejspíše dožije své dny, na straně druhé s přesvědčením, že o ni bude dobře postaráno; sám jsem za ní jezdil na návštěvu nejméně dvakrát týdně. A stal se zázrak. Maminka záhy zjistila, že u postele na dvojlůžkovém pokoji, na kterém ale byla po většinu času sama (což jí vyhovovalo), má ono po celý život tolik postrádané kouzelné tlačítko, po jehož stisknutí přijde, ve dne či v noci, zdravotní sestřička a okamžitě vyřeší jakýkoliv, byť i jen domnělý problém. Navíc vedle svého pokoje měla domácí kapli, ve které mohla pobývat kdy chtěla a jak dlouho chtěla a kde místní farář konal pravidelné mše svaté pro toužící po Božím slově. Maminka zde pookřála, dokonce se začala zajímat i o věci jiné, než o vlastní zdraví. Zemřela na infarkt dne 9. května 2004.

Ve svém vyprávění jsem došel až na místo, na kterém zbývá předložit laskavému čtenáři životní příběh můj. Ačkoliv vyhledání potřebných dat o mých vzdálených předcích dalo mnoho práce, psalo se mi o jejich životech většinou lehce a s jakýmsi snad i zanícením pro dobrý výsledek, který chci předložit hlavně svým nejbližším a s nadějí, že i oni jednou k této kronice připíší pár stránek a třeba i opraví mé omyly.

Příběhy mého otce a dědy se mi však psaly daleko, daleko hůř. Důvodů pro to bych našel hned několik, vzájemně propojených a mnohdy nejednoznačných. Jde přece o osoby nejbližší, spřízněné nejen vazbou genetickou, ale především jemným, často nepostřehnutelným předivem vztahů citových, tu jemných, jindy emočně vypjatých. Jak je možné, že dědeček, který je přece ve všech cizích příbězích líčen jako osoba vlídná, laskavá a chápatelá, je v mém příběhu úplně jiný? Proč v příběhu rodičů píšu občas zcela jiná slova, než bych chtěl? Nabízí se vysvětlení, že z příběhů příbuzných, kteří dávno sni svůj věčný sen roztroušeni po velkých městských hřbitovech i maličkých hřbitůvcích vesnických tady i za hranicemi v cizích zemích, už vyprchaly zmíněné emoce a zůstala většinou jen holá fakta v historických dokumentech. Naopak při psaní příběhů těch, které jsem důvěrně znal, zažíval s nimi radost i starost, často s nimi nesouhlasil, pohyboval se s nimi ve stejném prostředí a nakonec z nich převzal vlastnosti dobré a asi i některé špatné, tam se mi klávesnice počítače zadržávala a často

Otakar Šámal OŠ2

jsem se ptal sám sebe, zda to, co jsem napsal, je pravá skutečnost a zda ji čtenář pochopí tak, jak jsem měl na mysli já. Zda se třeba nedělám před čtenářem lepším než jsem nebo zda svým předkům v jeho očích neubližuji, zda pravda, kterou mu chci vyjevit, je tou pravdou skutečnou. Jsem však přesvědčen, že laskavý čtenář by neomylně poznal, kde se odchyluji od skutečnosti, jestli mnou napsaná slova neznějí tak trochu falešným tónem a že by si v tom případě sám dokázal předešlý příběh poopravit směrem k té pravdě skutečné.

Pojďme tedy společně na příběh poslední, který sepíšu sám o sobě. Víím, že je to troufalý záměr a že právě zde nejvíce hrozí čtenářův vztyčený prst. Přesto však toto riziko podstoupím a naopak přivítám, jak jsem naznačil v předchozím odstavci, že jednou někdo můj text podrobí podobným připomínkám, jako jsem to udělal já s textem OŠ1.

Ještě předtím bych však rád seznámil laskavého čtenáře s rodinami ze strany svých babiček. S rodinou Oplustilů a Hradilů ze strany babičky Marie Šámalové, rozené Hradilové, matky mého otce Otakara OŠ2 a s Niesnerovými a Drozdovými ze strany babičky Marie Niesnerové, rozené Drozdové, matky mé maminky Heleny.

Oplustilovi, Hradilovi, Niesnerovi, Drozdovi
Rodopis